

Når sygdom rammer

- eksistentielle, åndelige og religiøse aspekter hos kræftpatienten

Store kræftdag 1. november 2022

Lotte Mørk

Hospitalspræst Rigshospitalet

Palliativt afsnit

*Medforfatter SSTs retningslinier for
palliation 2011*

Medforfatter Lærebog

Palliativ Medicin

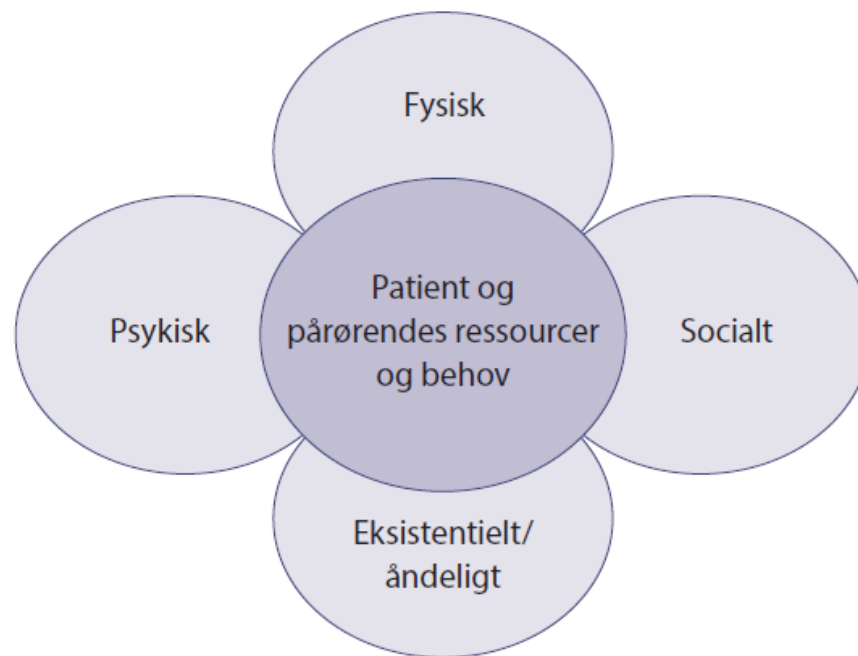
*Bestyrelsesmedlem Foreningen for
Palliativ Indsats*

*Medlem af Sundhedsfagligt Råd for
Palliation*

*Hvilke eksistentielle, åndelige og religiøse
overvejelser oplever I hos jeres patienter
og deres nærmeste?*

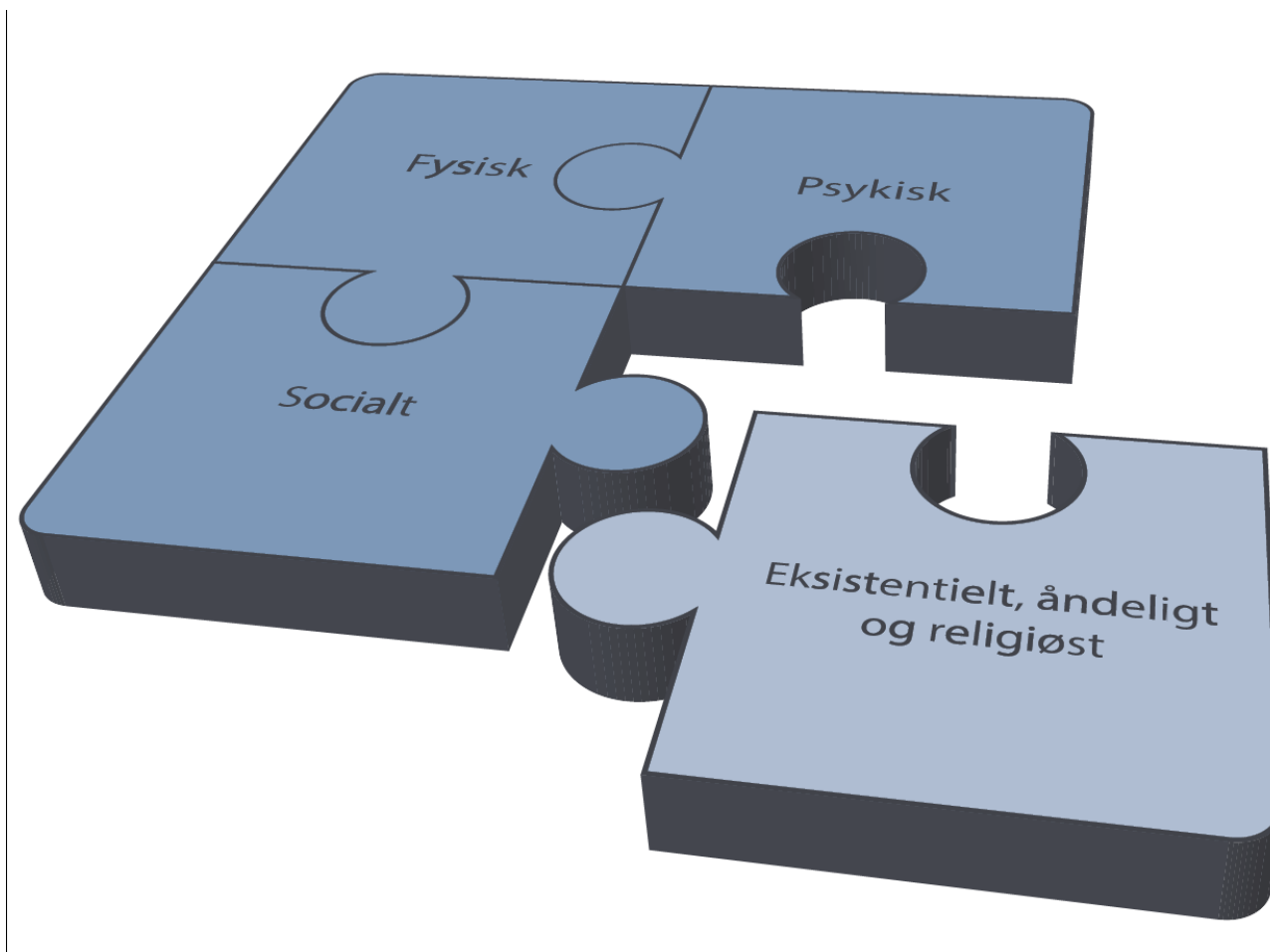
Total Pain

FIGUR 1. Et helbredsperspektiv på patienten og pårørendes ressourcer og behov ved rehabilitering og palliation

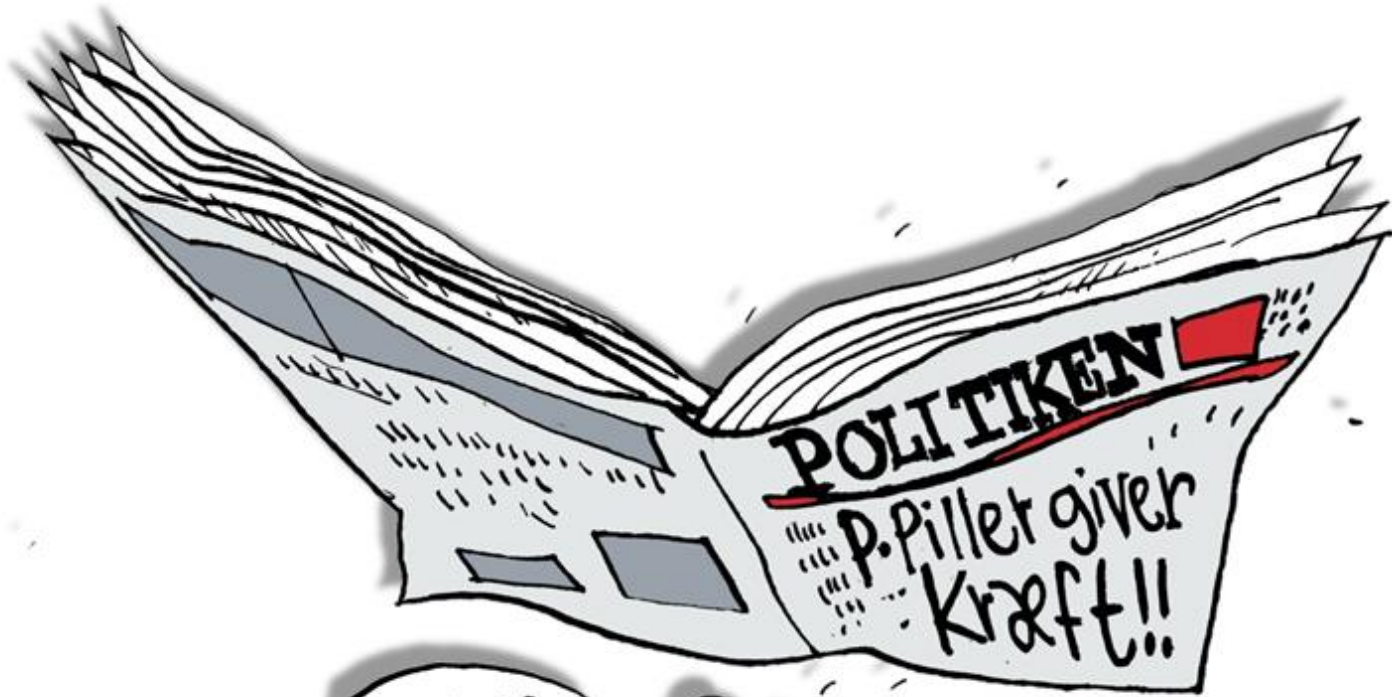

Kilde: www.sst.dk/publ/Publ2012/SYB/Kraeft/RehabPalliationForloebprog.pdf

Det eksistentielle...

DET ER
MIN
SKYLD!

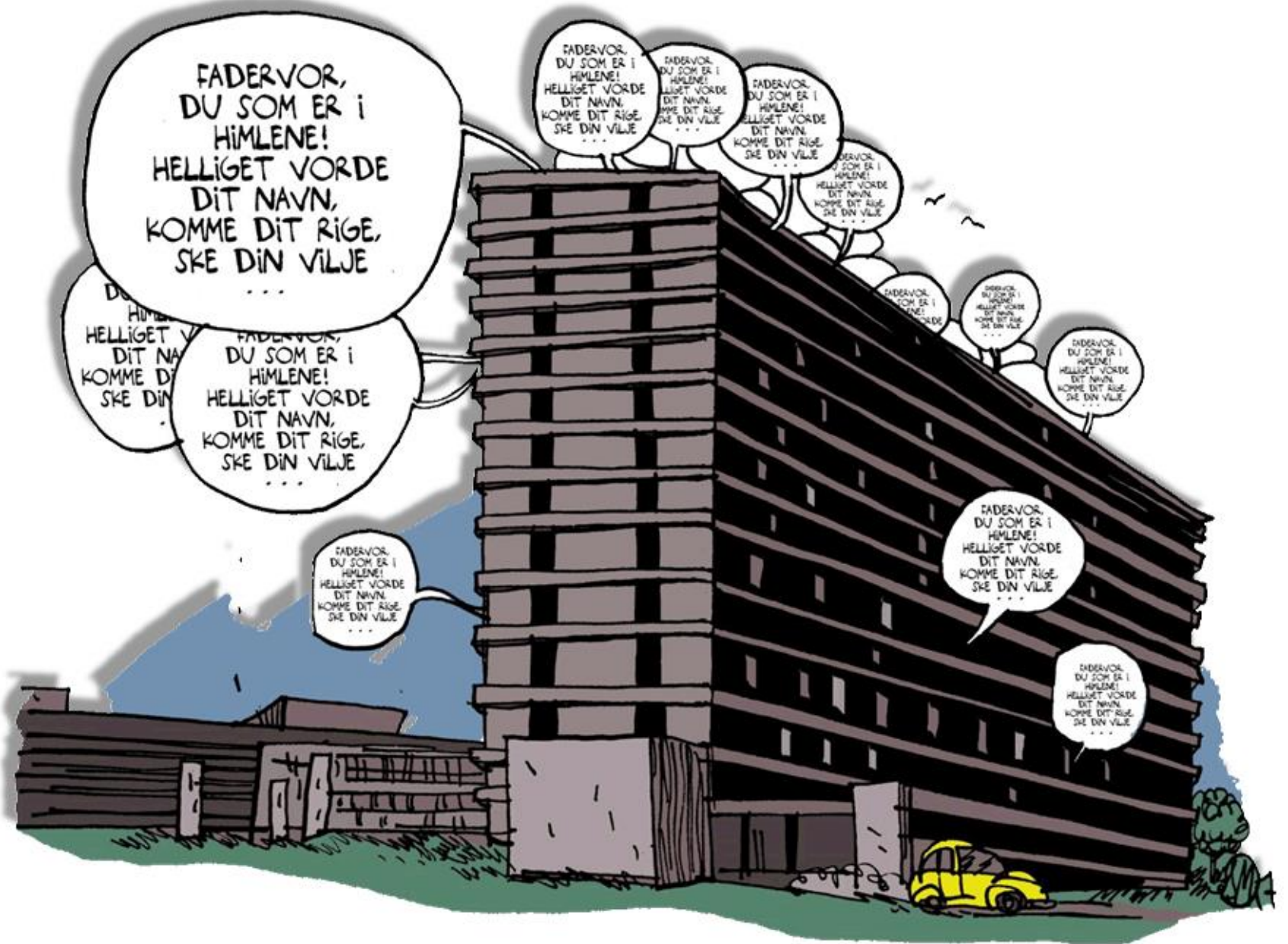

Danske patienter intensiverer eksistentielle tanker og religiøst liv

- Ugeskrift for Læger 2008; 170: 1828-1833
- *Ph.d. Nadja Ausker*
- *Postdoc. Peter La Cour*
- *Hospitalspræst Christian Busch*
- *Hospitalspræst Henning Nabe-Nielsen*
- *Hospitalspræst Lotte Mørk*
- Rigshospitalet, Den kirkelige funktion, og Københavns Universitet, Center for Forskning i Eksistens og Samfund

Rigshospitalets Patient-tro-undersøgelse

- *53% Tænker mere på formål og mening med livet under sygdom*
- *50% Angiver at der er ting, de ville have gjort anderledes i deres liv*
- *50% Angiver at have fundet nye livsværdier*
- *72% Betragter sig selv som troende mennesker*
- *62% Angiver at bede eller lignende*

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

D
H
HELLIGET V
DIT NA
KOMME D
SKE DIN

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

FADERVOR,
DU SOM ER I
HIMLENE!
HELLIGET VORDE
DIT NAVN,
KOMME DIT RIGE,
SKE DIN VILJE
...

Eksistentielle spørgsmål

- *Hvorfor rammer det mig? (Er det tilfældigt?)*
- *Hvad er meningen? (Det er da uretfærdigt?)*
- *Hvad har jeg gjort? (Er det en straf? Guds straf?)*

Gæstebog Rigshospitalets Kirke

”Kære Gud! Tak for at du er hos mig. Både når jeg er ked af det og bange! For det er jeg indimellem, men når jeg beder til dig, kære Gud, så ved jeg du vil høre min bøn. (...) Jeg beder om, at det må gå godt hos min overlæge med mine prøver, men jeg er nervøs, så jeg beder om, at du vil være hos mig og hjælpe mig. Tak for alt, kære Gud. Amen”

Gæstebog

Rigshospitalets Kirke

”Du kan ikke være bekendt, hvis du tager ham fra mig. Hvad godt har du af at have en 11-årig ved din side. Han er min og du har bare at sørge for, at han bliver hos mig i mange år endnu. MIN!”

Den "SVÆRE" samtale

Gæstebog

Rigshospitalets Kirke

”En stor tak til kirken, som hjalp os i vores svære stund i december, da vi mistede vores lille pige. Det har betydet så meget, at vores datter blev døbt, da hun blev født. Og tak til Gud, fordi vi fik lov til at få et par timer med vores smukke pige, inden hun døde”

Mulige spørgsmål

- Hvad er du bekymret for?
- Hvad har du selv af erfaringer?
- Hvad mener du med aldrig og altid?
- Hvad sætter du din lid til?
- Hvor finder du din styrke?

Case - samtale mellem praktiserende læge og patient

- En samtale – praktiserende læge og dennes patient. 63 år gammel mand med pancreascancer – diagnosticeret for 7 måneder siden ("præterminal")
- Sammen 2 og 2
- **Formål:**
- At få fokus på dine tanker og holdninger til, hvordan man spørger, og hvad man spørger om i en given situation
- Hvad er lægens opgave i forhold til det eksistentielle, åndelige og religiøse?

Andre udsagn fra patienten

- *Jeg har virkelig tænkt over at min sygdom nok skyldes at jeg har lavet for lidt motion*
- *Det er bare så uretfærdigt at dette rammer mig*

EAPC definition Spiritual Care

- *De eksistentielle, åndelige og religiøse aspekter er de dynamiske dimensioner i menneskelivet, som vedrører den måde det enkelte menneske oplever, udtrykker og/eller søger mening, formål og transcendens, og den måde, det forholder sig til øjeblikket, selvet, til andre, til naturen og det betydningsfulde og/eller hellige. De eksistentielle, åndelige og religiøse aspekter er multidimensionelle.*

WHO-definition 2002

Den palliative indsats fremmer **livskvaliteten** hos **patienter og familier**, som står over for de problemer, der er forbundet med **livstruende sygdom**, ved at forebygge og lindre lidelse gennem tidlig diagnosticering og umiddelbar vurdering og behandling af smerter og andre problemer af både **fysisk, psykologisk, social og åndelig art**.

EAPC definition Spiritual Care :

- 1) eksistentielle udfordringer (for eksempel spørgsmål vedrørende identitet, mening, lidelse og død, skyld og skam, forsoning og tilgivelse, frihed og ansvar, håb og fortvivlelse, kærlighed og glæde)*
- 2) overvejelser, holdninger og åndelige værdier (hvad der er vigtigst for den enkelte person, for eksempel relationer til sig selv, familie, venner, arbejde, ting, natur, kunst og kultur, etik og moral og livet selv)*
- 3) religiøse overvejelser og livsgrundlag (for eksempel tro, trospraksis, forholdet til Gud eller en højere magt).*

Rigshospitalets gæstebog

- *”Kære Gud. Gud? Eller hvem du er. Jeg stiller spørgsmålstegn ved, at du har givet mig kræft. Er rigtig sur på dig, hvis du findes. Dog, giv mig styrken til at klare det”*
- *”Hvorfor er du så ondskabsfuld, Gud – og lade de samme mennesker lide igen og igen...”*

Rigshospitalets gæstebog

- *"Kære Gud, Tak for dette liv – lad mig leve det længe og fuldt ud. Pas på mig altid, især i dag – må din vilje ske, og lad kærlighedens lys skinne stærkt gennem mig"*
- *"Kære Gud, jeg er ikke længere bange for at dø. Jeg glæder mig til at finde roen hos/med dig: Jeg er lettet over min beslutning – jeg er jo udmattet af de konstante smerter. Jeg elsker livet, men kan ikke magte det længere – derfor vil jeg gerne passes af dig. Jeg er klar nu"*
- *"Kære Gud, hold mig lidt i hånden, trøst mig lidt, før mig på rette vej, jeg ved du kan"*